AKTUALIZACE STRATEGIE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚSTECKÉHO KRAJE

(schválená Zastupitelstvem ÚK dne 23.6.2010)

OBSAH

1	ÚVOD	4
1.1	DŮVODY AKTUALIZACE SUR ÚK	4
1.2	PRINCIPY AKTUALIZACE SUR ÚK	4
1.3	EVROPSKÝ A NÁRODNÍ KONTEXT UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	5
1.4	UDRŽITELNÝ ROZVOJ A ÚZEMNÍ RŮZNORODOST KRAJE	6
2	STRATEGICKÁ VIZE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚSTECKÉHO KRAJE	9
3	PRIORITY A CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚSTECKÉHO KRAJE	11
3.1	PRIORITNÍ OSA I: EFEKTIVNÍ EKONOMIKA A ZAMĚSTNANOST	12
3.2	PRIORITNÍ OSA II: UDRŽITELNÉ VYUŽÍVÁNÍ ÚZEMÍ	16
3.3	PRIORITNÍ OSA III: ZDRAVÁ A SOUDRŽNÁ SPOLEČNOST	19
3.4	PRIORITNÍ OSA IV: KVALITNÍ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	22
4	IMPLEMENTACE SUR ÚSTECKÉHO KRAJE	25
4.1	ZÁKLADNÍ PRINCIPY IMPLEMENTACE	25
4.2	PRACOVNÍ SKUPINA PRO IMPLEMENTACI SUR ČR	25
4.3	DALŠÍ AKTIVITY K ZAJIŠTĚNÍ IMPLEMENTACE SUR ÚK	26
5	MONITOROVÁNÍ SUR ÚK	27
5.1	ZÁKLADNÍ PRINCIPY MONITORINGU	27
5.2	SLEDOVÁNÍ PLNĚNÍ SUR ÚSTECKÉHO KRAJE	27
5.3	INDIKÁTORY UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	27

1 ÚVOD

1.1 DŮVODY AKTUALIZACE SUR ÚK

Ústecký kraj pořídil v letech 2004 – 2005 Strategii udržitelného rozvoje Ústeckého kraje, která po řadě projednání byla schválena Zastupitelstvem Ústeckého kraje dne 15. 2. 2006.
Pro přípravu tohoto dokumentu nebyla žádná předchozí zkušenost a stal se tak vlastně pilotním dokumentem svého druhu a do dnešního dne i jediným na úrovni kraje v rámci České republiky. Praxe následně ukázala problémy vycházející z použité metodiky, v jejímž důsledku je dokument málo přehledný, některá opatření se vyskytují opakovaně, mají různou úroveň obecnosti a naopak některá důležitá témata zde chybí. Velmi náročný pro praktické vyhodnocování je i nastavený systém monitorovacích indikátorů.
Proto bylo přikročeno k aktualizaci Strategie, která si dávala za cíl přestrukturovat dokument dle běžných metodik pro zpracování rozvojových strategických dokumentů, sjednotit úroveň navržených opatření a doplnit chybějící témata. K této nové struktuře potom navrhnout přehledný, v praxi dobře využitelný systém monitorovacích indikátorů, které budou navázány na snadno získatelná data (ČSÚ, případně zdroje krajského úřadu). Pro aktualizaci nebyla prováděna sociální a ekonomická analýza kraje, protože byla zpracována v dostatečné šíři v rámci přípravy Programu rozvoje Ústeckého kraje v roce 2007 a změny od té doby by nijak neovlivnily návrhovou část aktualizované strategie, proto by náklady na analytickou část nebyly účelné a bylo je možné ušetřit.

1.2 PRINCIPY AKTUALIZACE SUR ÚK

Udržitelný rozvoj je pro účely zpracování aktualizace obecného strategického dokumentu (jakým je SUR ÚK) chápán především jako usilování o co nejvyšší možnou a reálně dosažitelnou rovnováhu mezi environmentálním, ekonomickým a sociálním rozvojem kraje.

Aktualizace vychází rovněž z předpokladu, že strategie udržitelného rozvoje musí vyjadřovat co možná nejširší společenský konsensus nad tématy, cíli, prioritami a opatřeními, které jsou v SUR ÚK obsaženy a zároveň musí reagovat i na socioekonomické trendy vývoje vně kraje, v ČR, EU, i dále.

Smyslem aktualizace je zejména zpřesnění zaměření SUR ÚK a zjednodušení struktury dokumentu, tj. mimo jiné specifikace klíčových prioritních problémů udržitelného rozvoje v Ústeckém kraji a navržení rámcových opatření směřujících k jejich řešení. Významným cílem aktualizace je rovněž zjednodušení systému indikátorů tak, aby odpovídal

reálným potřebám monitoringu vývoje v prioritních tématech, respektive potřebám komunikace s veřejností, a rovněž, aby byl realistický co do praktické proveditelnosti (dostupnost dat atp.).

Aktualizovaná Strategie bude moci lépe plnit svoji základní úlohu, totiž být hierarchicky nejvyšším koncepčním dokumentem Ústeckého kraje a jako taková poskytovat nejen rámec pro zpracovávání obecně rozvojových či sektorových koncepčních dokumentů kraje a obcí, ale být i významným komunikačním nástrojem kraje. Aktualizovaná SUR ÚK zahrnuje i cíle a opatření, jejichž plnění nelze zajistit toliko aktivitou veřejné správy, ale pouze ve spolupráci s ostatními subjekty, zejména podniky, vzdělávacími a výzkumnými institucemi, nevládními a neziskovými organizacemi, a v neposlední řadě širokou občanskou veřejností. Smyslem SUR ÚK je tedy rovněž sloužit jako inspirace a vodítko pro strategická i operativní rozhodnutí na úrovních obcí, podniků, či jednotlivců žijících a pracujících v Ústeckém kraji. Tato aktualizace SUR ÚK je dokumentem pro podporu rozhodování všech představitelů kraje, a jeho schválením Zastupitelstvem kraje jsou zavázání ho při zohlednění aktuální situace v maximální míře respektovat.

Aktualizovaná Strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje tedy není vyčerpávajícím registrem témat, problémů, a opatření řešených v sektorových koncepcích a dalších strategických dokumentech kraje, ale soustřeďuje se na prioritní témata, která mají vztah k udržitelnému rozvoji, tedy ke zmenšování konfliktů a odstraňování zdrojů nerovnováhy mezi jednotlivými pilíři udržitelného rozvoje a jejich komponentami. Aktualizovaná Strategie vychází z analýz zpracovaných v rámci aktuálních koncepčních dokumentů kraje (např. Program rozvoje Ústeckého kraje, 2008) a vyhodnocení provedeného ČSÚ v publikaci Vybrané oblasti udržitelného rozvoje v Ústeckém kraji, 2007).

1.3 *EVROPSKÝ A NÁRODNÍ KONTEXT UDRŽITELNÉHO ROZVOJE*

První Strategie udržitelného rozvoje EU byla přijata Evropskou radou v roce 2001 v Goteborgu. Tento dokument byl doplněn v roce 2002 s ohledem na Světový summit OSN (Johannesburg, 2002), v roce 2006 pak byla přijata Obnovená strategie udržitelného rozvoje EU[1]. Globálním cílem obnovené strategie je zlepšení života současné generace i generací budoucích cestou vytvoření udržitelných komunit schopných efektivně užívat zdroje a odblokovat ekologický a sociální inovační potenciál nutný k zajištění ekonomické prosperity, ochrany životního prostředí a sociální soudržnosti.

[1] Tj. Renewed EU Sustainable Development Strategy

Dokument dále obsahuje tzv. klíčové výzvy (témata udržitelného rozvoje) – ke každé klíčové výzvě je definován odpovídající obecný cíl:

1) Globální změna klimatu a čistší energie
2) Udržitelná doprava
3) Udržitelná výroba a spotřeba
4) Ochrana a management přírodních zdrojů
5) Veřejné zdraví
6) Sociální inkluze, demografie a migrace
7) Globální chudoba a výzvy udržitelného rozvoje

V České republice byla usnesením vlády č. 1242 ze dne 8. prosince 2004 schválena Strategie udržitelného rozvoje České republiky. Její základní úlohou bylo upozornit na existující a potenciální problémy, jež by mohly ohrozit přechod ČR k udržitelnému rozvoji, a iniciovat opatření, jak těmto hrozbám předejít nebo je alespoň zmírnit. Aktualizace této strategie byla zahájena v roce 2007. Dne 11. ledna 2010 byla schválena vládou jako Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky. Strategický rámec definuje pět prioritních os:

- Prioritní osa 1: Společnost, člověk a zdraví
- Prioritní osa 2: Ekonomika a inovace
- Prioritní osa 3: Rozvoj území
- Prioritní osa 4: Krajina, ekosystémy a biodiverzita
- Prioritní osa 5: Stabilní a bezpečná společnost

Tyto osy reprezentují klíčové oblasti, jejichž udržitelný rozvoj je aktualizací řešen. Každá prioritní osa obsahuje (i) popis hlavních problémů v dané oblasti, (ii) návrh priorit a cílů.

Při aktualizaci Strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje bylo přihlíženo k tématům a prioritám aktualizované SUR ČR, nicméně s ohledem na specifika regionu.

1.4 UDRŽITELNÝ ROZVOJ A ÚZEMNÍ RŮZNORODOST KRAJE

Z hlediska udržitelného rozvoje ČR představuje Ústecký kraj v mnoha ohledech výjimečný region. Území kraje je možné na základě typologie podle řady charakteristik rozčlenit na sub-regiony se vzájemně se lišícími přírodními podmínkami, strukturou a charakterem osídlení a stupněm ekonomického rozvoje. V nejjednodušším pohledu lze vymezit:

1. Pánevní oblast,

2. Horské/ periferní oblasti (Krušné hory a Doupovské hory, Šluknovsko),
3. Zemědělská oblast (Poohří – Polabí).

Výrazná heterogenita kraje z hlediska krajinných typů i ekonomického významu je charakteristickým rysem kraje a přímo i nepřímo souvisí s řadou existujících problémů udržitelného rozvoje.

Státní Politika územního rozvoje vymezuje v Ústeckém kraji hned 2 z 6 specifických oblastí definovaných v rámci ČR – specifická oblast Mostecko (zasahující do území ORP Bílina, Litvínov, Most) postižená jednostranným zaměřením průmyslové činnosti. Dominantní roli hrají těžba, energetika, chemický průmysl, jejich útlum a devastace krajiny těžbou, imisemi a narušením lesních ekosystémů. Další specifická oblast jsou Krušné hory, vyznačující se významným bohatstvím přírodních hodnot a rekreačním potenciálem, nicméně ovlivněná sociálními a ekonomickými následky strukturálního postižení hospodářství řídce osídleného a málo zalidněného území, které bylo způsobeno zejména dlouhodobým pro území nepříznivým historickým vývojem.

Uvedené negativní charakteristiky jsou často (do značné míry zjednodušeně) vztahovány na celý Ústecký kraj. Tím se snižuje atraktivita kraje pro investory, vzdělané a sociálně silné skupiny obyvatel, zájemce o služby cestovního ruchu atd., což může dále přispívat k prohlubování nerovnováhy rozvoje.

Podle geografické polohy má přitom kraj ve střední Evropy relativně vysoký rozvojový potenciál, neboť leží na významné transevropské rozvojové, geopolitické, ekonomické a dopravní ose spojující Berlín, Prahu a Vídeň. V rámci ČR je exponovanost polohy kraje umocněna relativní blízkostí a snadnou dopravní dostupností hlavního města Prahy. To může přispívat k migraci mladých a kvalifikovaných lidí z kraje do Prahy, ale i obráceně. Restrukturalizace ekonomiky kraje byla doprovázena výrazným vzestupem nezaměstnanosti, která se stala značným sociálně ekonomickým problémem. Z tohoto hlediska patří Ústecký kraj k nejproblémovějším regionům ČR.

V rámci kraje mají nejexponovanější polohu území, která leží na hlavních dvou rozvojových osách:

- „pánevní" vedoucí v rámci ČR tangenciálním směrem, s vysokou koncentrací obyvatelstva a průmyslu,
- „labské", která vede v rámci ČR radiálně a je součástí transevropského dopravního koridoru.

Méně exponovanou polohu má okres Louny, východní část okresu Litoměřice (vnitřní periferie) a především Šluknovský výběžek. Většina okresů a správních obvodů obcí s rozšířenou působností Ústeckého kraje

sousedí s Německem, proto je přeshraniční spolupráce významnou rozvojovou příležitostí.

Dlouhodobá, intenzivní a převážně povrchová těžba nerostných surovin představuje zásadní územní a krajinný fenomén, který zcela změnil charakter a využití rozsáhlých částí kraje. Celková plocha výhradních ložisek přesahuje v okresech Chomutov a Teplice 20 %, v okrese Most dokonce 30 % rozlohy okresu. Rozsah povrchově těžených dobývacích prostorů se ve zmíněných okresech pohybuje mezi 6 a 7 % plochy okresu.

Všechny tyto rozdíly mezi jednotlivými sub-regiony a mikroregiony, které vytvářejí území kraje, zvyšují náročnost územního a strategického plánování. Jednotlivé strategické osy, priority, cíle a opatření se budou v různých typech území uplatňovat různou měrou. Na druhou stranu se tím zvyšuje i tématická členitost strategie a roste možnost vzniku konfliktů mezi opatřeními, alokací zdrojů i obtížností vyhodnocování navrhovaných intervencí. V tom se Ústecký kraj liší od relativně územně homogenních krajů jako je Vysočina, Jihočeský nebo Zlínský kraj.

Řadu problémů je nutno řešit na úrovni strategických plánů sub-regionů nebo městských aglomerací. Krajská strategie, jak již bylo zdůrazněno, zde musí hrát roli rámcového dokumentu, který se soustředí na hlavní priority a problémy v dostatečně dlouhodobé časové perspektivě.

2 STRATEGICKÁ VIZE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚSTECKÉHO KRAJE

"Ústecký kraj v roce 2020 je průmyslovým regionem s rozmanitým zaměřením odvětví využívajících moderní environmentálně šetrné technologie. Efektivní propojení výzkumu a vývoje podpořeného kvalitním vzdělávacím zázemím s přímou aplikací inovativních řešení v praxi posouvá Ústecký kraj mezi nejprogresivnější evropské regiony. Důraz přibývajícího počtu ekonomických subjektů na environmentální a sociální odpovědnosti a uplatňování principu partnerství přispívá ke kvalitě životního prostředí Ústeckého kraje, které si občané volí nejenom jako místo k práci, ale hlavně jako místo k životu. Udržitelnost rozvoje je přímo úměrná míře konkurenceschopnosti regionu".

Dílčí vize udržitelného rozvoje Ústeckého kraje:

- *Ústecký kraj překročil období a limity industrializace a zavádí moderní environmentálně šetrné technologie a reaguje na procesy transformace a reorganizace ekonomiky;*
- *Postupně dochází k eliminaci čerpání a využívání neobnovitelných přírodních zdrojů a čerpání obnovitelných zdrojů odpovídá intenzitě jejich přirozené obnovy;*
- *Při hospodářském rozvoji Ústeckého kraje je uplatňován princip předběžné opatrnosti a jsou monitorovány a eliminovány možné rizikové faktory;*
- *Různorodý a moderně orientovaný průmysl je základem hospodářství Ústeckého kraje a tento průmysl je silně propojen s oblastí vědy a výzkumu;*
- *Ústecký kraj se otevřel a optimálně se integroval do sítě Evropské i světové ekonomiky, kde dochází k růstu životní úrovně a k ekonomické a sociální stabilizaci;*
- *Standardem chování ekonomických subjektů je environmentální a sociální zodpovědnost;*
- *Vzrostla společenská úloha podnikatelských subjektů a nevládních organizací, realizace konceptu „public-private partnership;"*
- *Existuje vzájemná důvěra mezi hlavními skupinami ve společnosti a společnost je imunní vůči projevům rasové, etnické či náboženské nesnášenlivosti;*
- *Ústecký kraj si udržuje svoji kulturní identitu na národní i mezinárodní úrovni a na místní úrovni svoji kulturní heterogenitu;*
- *Je kladen velký důraz na rozvoj lidského kapitálu, rozvoj nových znalostí, rozvoj vědy a výzkumu, rozvoj kultury a duchovního a intelektuálního života;*
- *Všichni občané Ústeckého kraje mají stejný přístup ke kvalitnímu vzdělání*

- *Občané Ústeckého kraje žijí ve zdravém životním prostředí a mají stejný přístup ke kvalitní zdravotně-sociální péči;*
- *Je uplatňován ekosystémový přístup s důrazem na autoregulační a samočisticí mechanizmy a s cílem zachování biodiverzity rostlinných a živočišných druhů organizmů a jejich společenstev;*
- *Na základě partnerství Ústecký kraj úzce spolupracuje se sousedními regiony ve Spolkové republice Německo;*
- *Je zaběhlý management udržitelného rozvoje pro zajištění provázanosti ekonomického, sociálního a environmentálního pilíře;*
- *Každý občan Ústeckého kraje cítí určitou zodpovědnost za kvalitativní rozvoj společnosti, zaměřený na zlepšování kvality života a aktivně se ho v rámci svých možností účastní.*

3 *PRIORITY A CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚSTECKÉHO KRAJE*

Priority a cíle udržitelného rozvoje jsou řazeny do následujících čtyř prioritních os:

- Prioritní osa I: Efektivní ekonomika a zaměstnanost
- Prioritní osa II: Vyvážené využívání území
- Prioritní osa III: Zdravá a soudržná společnost
- Prioritní osa IV: Kvalitní životní prostředí

Tyto osy reprezentují klíčové oblasti, jejichž udržitelný rozvoj je Aktualizací řešen. Každá prioritní osa obsahuje (i) popis hlavních problémů v dané oblasti, (ii) návrh cílů a opatření. Při hledání optimální struktury a problémové skladby os bylo snahou zachytit vzájemné vazby (synergické i negativní), které mezi jednotlivými oblastmi existují.

Jednotlivá opatření jsou rozdělena do dvou kategorií podle toho, do jaké míry orgány kraje mohou (mají kapacitu) v dané oblastí přímo intervenovat:

A – přímý vliv kraje, tzn. finanční podpora, kompetence v dané oblasti, vlastnictví nemovitostí či jejich správa, atd.

B – nepřímý vliv kraje, tzn. formou politické podpory, vzdělávání, konzultací, atd.

3.1 PRIORITNÍ OSA I: EFEKTIVNÍ EKONOMIKA A ZAMĚSTNANOST

Ekonomika Ústeckého kraje je specifická zejména rozsáhlou povrchovou těžbou uhlí, vysokou koncentrací energetických zařízení (dvě třetiny z celkového počtu tepelných elektráren v ČR) a chemického průmyslu. Významný je dále také strojírenský a sklářský průmysl. Struktura ekonomiky kraje je určitým zdrojem konfliktů s ochranou životního prostředí (zejména kvalita ovzduší a dopady těžební činnosti). Hrubý domácí produkt (HDP) na jednoho obyvatele je výrazně pod celorepublikovým průměrem a mírně nižší je také míra ekonomické aktivity. Určitým potenciálně nerovnovážným faktorem je také vysoká závislost na několika hospodářských sektorech.

Míra nezaměstnanosti vysoce převyšuje republikový průměr a je nepochybně nejvýznamnějším nerovnovážným faktorem, ohrožujícím udržitelný rozvoj kraje z hlediska sociální soudržnosti. Obecná míra nezaměstnanosti, byť stále nejvyšší ze všech krajů České republiky, jevila v období 2005 až 2007 na úrovni kraje i na úrovni jednotlivých okresů klesající trend (15,4 %, 13,8 % a 11,0 %), současná ekonomické krize však tento nadějný trend opět zvrátila. V rámci kraje je výrazně nejvyšší míra nezaměstnanosti vykazována v okrese Most, průměrná míra nezaměstnanosti v okresech Děčín, Teplice a Ústí nad Labem a podprůměrná míra nezaměstnanosti v okresech Chomutov, Litoměřice a Louny

Mezi další nerovnovážné faktory patří nedokončená dopravní infrastruktura, nepříznivá vzdělanostní struktura obyvatel (nejnižší podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním) a slabá role vědy a výzkumu

Cílem prioritní osy I je posílení vzájemné rovnováhy a synergie mezi ekonomickým rozvojem kraje a sociální soudržností s tím, že jsou navrhována některá opatření k oslabení konfliktů mezi ekonomickým rozvojem a ochranou životního prostředí. Základem ekonomiky kraje i v nadcházejícím období zůstane velmi pravděpodobně těžba energetických surovin, energetika a „těžká chemie", je však nutno využít všech dostupných nástrojů k omezování negativních dopadů těchto činností na životní prostředí. Stávající ekonomická základna kraje musí být doplněna a posílena dalším rozvojem malého a středního podnikání.

Rostoucí důraz je kladen na rozvoj inovačního (a eko-inovačního) podnikání a to jak v rámci stávajících ekonomických subjektů, tak i v oblasti přímé a nepřímé podpory subjektů nově vznikajících. Pro další rozvoj kraje je rovněž zásadní dobudování dopravní infrastruktury a zajištění dostatečné mobility jako podmínky dalšího ekonomického a sociálního rozvoje s tím, že to musí probíhat v souladu se snižováním přepravních nároků a tím i snížení negativních dopadů dopravy na životní prostředí. Vzhledem k tomu, že kraj trpí nadprůměrnou nezaměstnaností a že přetrvává

nesoulad mezi nabídkou kvalifikované pracovní síly a potřebami moderní ekonomiky, je věnována pozornost opatřením ke zvyšování zaměstnanosti a ke zvyšování vzdělanosti a kvalifikace obyvatelstva, což bude mít přímý pozitivní dopad na ekonomický rozvoj a sociální soudržnost a nepřímý pozitivní dopad na životní prostředí.

Prioritní pozornost je potřebné věnovat podpoře odborného, zejména technického středního a vysokého školství, protože na pracovním trhu se projevuje deficit absolventů s technickým vzděláním a řemesel. Podpora pro vybrané obory, které jsou klíčové pro rozvoj kraje musí být realizována v partnerství s podnikovou sférou.

3.1.1 Cíl: Posílení ekonomické základny Ústeckého kraje a rozvoj podnikatelského prostředí

Opatření:

- Vytváření podmínek pro účinnou spolupráci samosprávy s podnikatelským prostředím v reálném čase (A)
- Zjednodušení legislativního prostředí a snížení byrokratické zátěže podnikání (B)
- Vytváření podmínek pro rozvoj perspektivních odvětví průmyslu respektující potřeby sídel a krajiny (A, B)
- Zlepšení politického a ekonomického prostředí pro příliv nových investic s dlouhodobou perspektivou setrvání v regionu (B).
- Udržení a další rozvoj malých a středních podniků jako žádoucího doplňku a rozšíření ekonomické základny kraje (B)
- Podpora spotřeby regionální produkce (B)

3.1.2 Cíl: Rozvoj inovačního prostředí a modernizace výrobních technologií, snižovaní materiálové a energetické náročnosti ekonomiky Ústeckého kraje a zlepšení nakládání s odpady

Opatření:

- Využívání energeticky a materiálově efektivních technologií (B)
- Rozvoj inovací (a eko-inovací) a výrob a služeb s vysokou přidanou hodnotou (A i B)
- Propojení vysokých škol a výzkumných pracovišť s podnikovou sférou (B)
- Podpora institucí zabývajících se výzkumem a vývojem a přípravou nových odborníků (A i B)
- Zavádění a provozování nejlepších dostupných technik (BAT, respektive BATNEEC) prostřednictvím dostupných nástrojů (B)
- Úspora energií a využívání obnovitelných zdrojů energie (A i B)
- Zvyšování podílu separace, recyklace, materiálového a energetického využití odpadů (A i B)

- Rozvoj zpracovatelských kapacit integrovaného sytému třídění, separace a následné recyklace a materiálového a energetického využití komunálních odpadů na území Ústeckého kraje (B)
- Rozvoj systému sběru a zpracování bioodpadu (B)
- Rozvoj a uplatňování moderních metod řízení včetně environmentální a sociální zodpovědnosti firem (B)

3.1.3 Cíl: Zvyšováním kvality dopravní infrastruktury a dopravních služeb, podporovat udržitelný ekonomický růst a pracovní mobilitu

Opatření:

- Dobudování nezbytné dopravní infrastruktury, zejména páteřní silniční sítě a obchvatů měst (podle správce infrastruktury A i B)
- Vytvoření kvalitních integrovaných dopravních systémů, jejichž základem bude železniční a autobusová přeprava osob na střední a dlouhé vzdálenosti. Páteřní systém musí být na vhodných místech doplňován nemotorovými druhy dopravy (A i B)
- Zajištění managementu systému kombinované dopravy na území Ústeckého kraje a vytvoření podmínek pro převedení zejména transitní nákladní dopravy na železnici (A i B)
- Zajištění bezpečného parkování na odstavných parkovištích s dostatečnou kapacitou v dosahu hromadné dopravy – systém "park and ride"(B)
- Zkvalitnění inteligentního dopravního systému zvyšující bezpečnost a ochranu obyvatelstva (B)
- Zajištění dostupnosti prostředků veřejné dopravy pro osoby se specifickými potřebami (osoby se zhoršenou schopností pohybu a orientace) (A i B)

3.1.4 Cíl: Snižovat nezaměstnanost s cílem dosáhnout v období 2010 – 2020 rovnovážného stavu mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce

Opatření:

- Vytváření nových pracovních příležitostí a udržení stávajících pracovních míst, zejména s využitím lokální a regionální produkce v rámci podpory malého a středního podnikání (A i B)
- Zkvalitnění systému rekvalifikací a celoživotního vzdělávání s ohledem na vyvíjející se potřeby zaměstnavatelů a zvýšení uplatnění obyvatel na trhu práce doplňováním jejich kompetencí, znalostí a dovedností (B)
- Zvýšení uplatnění občanů ze skupiny osob obtížně uplatnitelných na trhu práce (B)
- Zapojení především dlouhodobě nezaměstnaných do realizace veřejně prospěšných prací (B)
- Programy veřejně prospěšných prací pro osoby odsouzené k výkonu alternativních trestů připravené ve spolupráci s Probační a mediační službou ČR (B)

- Úprava fungování systému poskytování sociálních dávek tak, aby se omezilo riziko jeho zneužívání, a aby motivoval příjemce k aktivnímu přístupu k řešení jejich sociální situace (B)

3.1.5 Cíl: Zvýšit vzdělanost, kvalifikaci a konkurenceschopnost obyvatelstva Ústeckého kraje na trhu práce

Opatření:

- Realizace přípravných programů pro děti předškolního věku ze sociálně slabých skupin populace a motivovat jejich rodiny ke spolupráci při zajištění školní docházky dětí (B)
- Rozvoj volnočasových aktivit pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí (A i B).
- Dlouhodobé zlepšování čtenářské gramotnosti žáků základních škol (B)
- Zavedení motivačního systému (stipendia, odměny) pro nejlepší žáky ze sociálně slabých rodin (B)
- Zvýšení spolupráce škol, rodičů, informačních a poradenských středisek pro volbu povolání na úřadech práce a orgánů sociální péče (B).
- Zvýšení počtu uchazečů o studium v oborech požadovaných trhem práce (A i B)
- Motivace zaměstnavatelů k participaci na vzdělávání (B)
- Zlepšení spolupráce mezi zaměstnavateli a školami (A i B)
- Zlepšení odborné úrovně pedagogických pracovníků a materiálního vybavení škol (A i B)
- Rozšíření nabídky terciárního vzdělávání dle potřeb trhu práce v kraji (B).
- Rozvoj dalšího vzdělávání dospělých (B)
    - Vytváření podmínek pro návrat uchazečů o zaměstnání do školského systému
    - Rozšíření příležitostí pro neformální vzdělávání

3.1.6 Cíl: Rozvíjet potenciál kraje v oblasti cestovního ruchu a zvýšit povědomí o kraji jakožto cíli pro cestovní ruch

Opatření:

- Rozvoj infrastruktury a produktů environmentálně šetrného turistického ruchu s ohledem na specifika Ústeckého kraje (A i B)
- Vytvoření kvalitního managementu cestovního ruchu fungujícího na základě spolupráce veřejného sektoru a poskytovatelů služeb v cestovním ruchu (A i B)
- Podpora podnikatelského využití nevyužitých kulturních a technických památek (A i B).
- Zvýšení objemu investic na obnovu kulturních a technických památek (A i B)
- Posílení „image" kraje jako destinace pro cestovní ruch (A i B)

3.2 PRIORITNÍ OSA II: UDRŽITELNÉ VYUŽÍVÁNÍ ÚZEMÍ

Specifikem Ústeckého kraje je rozsáhlá povrchová těžba uhlí, která bude v nadcházejícím období pokračovat a také na ni navazující rekultivace území dotčených důlní činností. Zřejmě nejvýznamnějším nerovnovážným faktorem z hlediska využívání území je nejistota ohledně dalšího řešení problematiky územních limitů těžby. Významným nerovnovážným prvkem je dále velký rozsah území „brownfields" a zanedbané městské části zejména v průmyslových oblastech. Významným faktorem využití území je dopravní infrastruktura – Ústecký kraj má jednu z nejvyšších hustot silniční i železniční sítě.

Globálním cílem prioritní osy II je posílit vyvážené využívání území, které je základní rovnovážnou podmínkou udržitelného rozvoje v environmentálním, sociálním i ekonomickém pilíři. Významným rovnovážným prvkem je efektivní využití území – tj. využívání již poškozených či zanedbaných ploch a objektů (brownfields), omezování nekoordinovaného rozrůstání sídel a odstranění starých ekologických zátěží. K efektivnímu využití území náleží také revitalizace sídel a omezení dopravní náročnosti obsluhy území při zachování dostatečné mobility. Výše uvedené lze realizovat pouze prostřednictvím kvalitního strategického a územního plánování, které vede k žádoucí diverzifikaci využití území a současně ke zlepšení ekologických funkcí krajiny.

Jedním z nejzávažnějších faktorů udržitelného rozvoje území v pánevní části kraje je další osud tzv. územních limitů těžby hnědého uhlí vyhlášených vládním usnesením č. 444/1991. Rozhodnutí o zachování či zrušení limitů ovlivní větší část kraje.

Postoj kraje v otázce limitů se zatím promítl do několika usnesení orgánů kraje:

- Zastupitelstvo Ústeckého kraje schválilo dne 7. 11. 2007 (usnesením 22/22Z/2007) zadání Zásad územního rozvoje, ve kterých je jako prioritní cíl zásadní ozdravění životního prostředí sídel a krajiny:

- *V rámci územně plánovacích kroků a návrhů považovat ochranu a tvorbu přírodního a krajinného prostředí na území Ústeckého kraje za veřejný zájem, jehož případné převážení jiným veřejným zájmem je přípustné pouze v náležitě odůvodněných případech.*

- *Pokračovat v postupu nápravy složek životního prostředí Ústeckého kraje, rehabilitace a ochrany krajiny Severočeské hnědouhelné pánve (SHP), Krušných hor a narušených partií dalších krajinných celků.*

- Rada Ústeckého kraje dne 21. 10. 2009 (usnesením 5/29R/2009) podmínila souhlas se záměrem odblokovat zásoby hnědého uhlí za územními limity vyřešením všech střetů zájmů dle zák. č. 44/1988 Sb.

Rozhodnutí o zachování či zrušení územních limitů těžby hnědého uhlí je v kompetenci vlády České republiky, která je svým usnesením stanovila, a Ústecký kraj zprostředkuje názor občanů a uplatní své zájmy na komplexní a udržitelný rozvoj celého území kraje.

Pro všechny dotčené strany je nezbytné, aby rozhodnutí o územních limitech bylo učiněno co nejdříve (v případě zachování nejlépe také promítnutím do zákona), jen tak bude možné zajistit včasné řešení dopadů tohoto rozhodnutí.

3.2.1 Cíl: Aktivní účast kraje v diskusích a rozhodování o územních limitech těžby

Opatření:

- Vytvoření platformy pro zohlednění postojů všech zainteresovaných subjektů (např. výsledky místních referend) pro vyjednávání se státem (A)
- Aktivní účast kraje při projednávání příslušných dokumentů jako např. státní energetická a surovinová koncepce, Politika územního rozvoje (A)
- Aktivní pomoc kraje místním samosprávám v prosazování zájmů obyvatel Ústeckého kraje při jednáních a rozhodováních o územních limitech těžby (A)
- Posílení spolupráce mezi všemi dotčenými subjekty při plnění úkolů stanovených Politikou územního rozvoje, zejména pro specifické oblasti Mostecko a Krušné hory (B)

3.2.2 Cíl: Zlepšit stav měst a obcí

Opatření:

- Revitalizace nevyužívaných zdevastovaných ploch a objektů, tzv. brownfields (B)
- Revitalizace center a problémových částí měst (ekologicky, sociálně, bezpečnostně, apod.), zajištění ploch a infrastruktury pro relaxaci a volný čas obyvatel a návštěvníků měst (B)
- Řešení dopravy v klidu ve městech, podpora rozvoje systémů veřejné dopravy a posilování její atraktivity ve srovnání s individuální automobilovou dopravou (B)
- Dokončení sanací zbývajících starých ekologických zátěží na území kraje (A i B)
- Snižování energetické náročnosti budov, podpora energetických úspor ve veřejném sektoru i při individuální výstavbě či rekonstrukci bydlení (A i B)
- Zlepšováním infrastruktury a zajištěním veřejných služeb vytvářet podmínky pro udržení stability osídlení, zejména ve venkovských a periferních oblastech kraje (A i B)
- Podpora výstavby nového nebo transformace současného bytového fondu na byty s nízkými provozními náklady, které by

byly využitelné např. jako „startovací" byty pro mladé rodiny s dětmi apod. (B)
- Odstranění bariér ve veřejných a veřejně přístupných prostorech a objektech pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace (A i B).

3.2.3 *Cíl: Využít nástrojů územního plánování k snižování dopravní náročnosti obsluhy území*

Opatření:

- Regulace rozptýlené bytové a komerční zástavby mimo současně zastavěné území obcí a mimo dosah systémů hromadné dopravy osob a nákladů (B)
- Striktní regulace výstavby nových průmyslových zón na volných plochách mimo již zastavěná území obcí a mimo multimodální logistické uzly (B)
- Regulace výstavby nových velkoplošných obchodních center na okrajích administrativních území měst mimo obytné zóny (B)

3.2.4 *Cíl: Zlepšit ekologické funkce krajiny a posílit její ochranu (zejména ZPF) před zástavbou*

Opatření:

- Preference využití nevyužívaných zdevastovaných ploch a objektů ("brownfields") před výstavbou na "zelené louce" zejména v souvislosti s novými stavebními záměry (A i B)
- Zlepšení kvality lesů a optimalizace jejich druhové skladby a zajištění únosnosti využívání lesů pro rekreační i zájmové aktivity (B)
- Využití rekultivovaných ploch pro pěstování biomasy jakožto alternativy k pěstování biomasy na zemědělské půdě (B)
- Využívání obnovitelných zdrojů energie tak, aby nedocházelo k ničení celkového rázu krajiny a biodiverzity, např. v souvislosti s výstavbou větrných a slunečních elektráren (A i B).
- Efektivní postup při využívání neobnovitelných přírodních zdrojů s cílem snížit negativní dopady na životní prostředí a společnost a uplatňování oprávněných kompenzací. (B)
- Zlepšení retenčních schopností krajiny a snižování rizik povodní (A i B)

3.3 *PRIORITNÍ OSA III: ZDRAVÁ A SOUDRŽNÁ SPOLEČNOST*

Základním nerovnovážným faktorem z hlediska sociální soudržnosti kraje je vysoká míra nezaměstnanosti, která vytváří podmínky pro nárůst dalších nežádoucích jevů – kriminality (v kraji je výrazně nadprůměrný počet zjištěných trestných činů), extremismu (zejména rasismu) či exkluze určitých skupin populace. V kraji je ve srovnání s republikovým průměrem vyšší míra úmrtnosti a nižší očekávaná doba dožití. Průměrný věk obyvatel kraje je mírně nižší než průměr České republiky. V rámci kraje je nejnižší průměrný věk v okrese Chomutov, nejvyšší v okrese Litoměřice.

Cílem prioritní osy III je podpora zdravé a sociálně soudržné populace, což je jedním ze základních rovnovážných faktorů udržitelného rozvoje a také redukce sociálně nežádoucích jevů, které jsou výrazným nerovnovážným faktorem také vůči ekonomickému a environmentálnímu pilíři. Prioritou je zlepšení zdraví a životního stylu obyvatel a prevence konfliktů mezi sociálními a národnostními skupinami prostřednictvím efektivního a spravedlivého uplatňování nástrojů sociální politiky. Důležitým předpokladem je efektivně fungující a důvěryhodná veřejná správa opírající se o podporu aktivních občanů.

3.3.1 *Cíl: Vytváření podmínek pro zlepšení zdraví a životního stylu obyvatel Ústeckého kraje*

Opatření:

- Pozitivní změna životního stylu obyvatel Ústeckého kraje (B)
- Koordinace přípravy systému preventivních opatření v oblasti zdraví včetně osvěty (A i B)
- Zlepšení systému sexuální a rodinné výchovy (včetně zařazení tématu rodinných financí) na základních a středních školách Ústeckého kraje (A i B)
- Rozvoj systému prevence a pomoci v obtížných životních situacích souvisejících s těhotenstvím, porodem a péčí o děti (B)
- Předcházení sociálnímu vyloučení různých skupin obyvatel prostřednictvím systému vhodných sociálních služeb (A i B)
- Podpora poskytování kvalitní zdravotní péče ve zdravotnických zařízeních na území kraje (A i B)

3.3.2 *Cíl: Snížit výskyt rizikového chování[2] v populaci a snížit kriminalitu na území Ústeckého kraje*

Opatření:

- Vytváření středisek volného času pro děti ze znevýhodněného prostředí a nabídka dětem smysluplně trávit volný čas (B)
- Posílení znalostí a dovedností pracovníků ve školství v oblasti problematiky sociálně nežádoucích jevů a jejich prevence (A i B)
- Zlepšování spolupráce rodiny se vzdělávacími organizacemi a posílení schopnosti rodičů vnímat změny v chování dítěte, které ukazují na možný výskyt nežádoucích jevů a zvyšování jejich informovanost o možnostech pomoci (B)
- Rozvoj vhodných programů sociální prevence v kraji (B)
- Realizace smysluplných opatření v oblasti situační prevence v obcích včetně opatření zaměřených na informování občanů o možných rizicích a o možnostech individuální ochrany před trestnou činností (B)
- Prevence vzniku sociálně vyloučených lokalit (B)
- Zvýšené nasazení příslušníků městské policie a Policie ČR zejména v problémových lokalitách, zvýšení jejich kvalifikace a vybavení, a důsledný postup při ochraně pořádku a zákonnosti (B)

3.3.3 *Cíl: Zajištění rovných příležitostí pro občany kraje při vstupu do vzdělávání a na trh práce*

Opatření:

- Zajištění odpovídající nabídky rekvalifikačních kurzů i pro nezaměstnaností nejvíce ohrožené skupiny obyvatelstva – zejména čerstvé absolventy škol, matky s malými dětmi, dlouhodobě nezaměstnané a občany se sníženou pracovní schopností (B)
- Nabídka resocializačních programů pro matky, kterým končí mateřská dovolená a dlouhodobě nezaměstnané s cílem zvýšit jejich sociální, komunikační a právní znalosti a dovednosti. (A i B)

3.3.4 *Cíl: Zlepšit kvalitu, efektivitu a transparentnost veřejné správy a zajistit efektivní nakládání s veřejnými prostředky*

Opatření:

- Zapojení měst, obcí a regionů do aktivit a procesů směřujících k udržitelnému rozvoji jako je MA21, NSZM, Timur apod. (A i B)
- Úprava legislativního rámce k výběru a přerozdělování daní (B)

[2] *Nejčastěji pod termín rizikové chování řadíme: šikanu a násilí ve školách, vč. dalších forem extrémně agresivního jednání, dále záškoláctví, užívání návykových látek, nelátkové závislosti (gambling, problémy spojené s nezvládnutým využíváním PC atd.), užívání anabolik a steroidů, obecně kriminální jednání, sexuálně-rizikové chování, vandalismus, xenofobii, rasismus, intoleranci a antisemitismus, komerční zneužívání dětí, týrání a zneužívání dětí atd.*

- Zajištění transparentnosti realizace veřejných zakázek (A i B)
- Posílení vzdělání úředníků veřejné správy v oblasti udržitelného rozvoje (A i B)
- Podpora vzniku rad pro udržitelný rozvoj území dle stavebního zákona (A i B)
- Zkvalitnění systému krizového řízení a zajištění ochrany obyvatelstva v krizových situacích (A i B)

3.3.5 Cíl: Zlepšit „image" kraje jako místa pro kvalitní život

Opatření:

- Vytvoření uceleného systému poskytování informací o kraji a to ve spolupráci s podnikatelskou sférou, neziskovým sektorem a dalšími partnery (A i B)

3.3.6 Cíl: Zdokonalení systému reakce Ústeckého kraje na zdravotní a bezpečnostní rizika

Opatření:

- Zdokonalení systému varování a informování obyvatelstva, vyrozumění orgánů krizového řízení a složek IZS (A i B)
- Zlepšení finanční, organizační a materiální podpory složek ISZ (A i B)
- Zvýšení připravenosti obyvatel, veřejné správy a složek IZS k řešení dopadů globálních a jiných bezpečnostních hrozeb a rizik (A i B)

3.4 *PRIORITNÍ OSA IV: KVALITNÍ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ*

Nejvýznamnějším problémem životního prostředí kraje je zhoršená kvalita ovzduší, ovlivněná zejména emisemi tuhých znečišťujících látek, oxidu siřičitého a oxidů dusíku z tepelných elektráren (krajské emise oxidu siřičitého představují cca třetinu celkových emisí České republiky, u oxidů dusíku činí krajský podíl cca 25 %). V posledních letech však stoupá také podíl silniční dopravy na znečištění ovzduší suspendovanými částicemi a oxidy dusíku. Na území kraje jsou každoročně vyhlašovány oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší. V pětiletém období 2003 až 2007 se podíl vyhlášených oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší na celkové rozloze kraje pohyboval mezi 4 a 63 % (v závislosti na meteorologických podmínkách). Každoročně byly oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší vyhlášeny na území měst Bílina, Děčín, Duchcov, Chomutov, Libochovice, Litoměřice, Litvínov, Louny, Lovosice, Roudnice nad Labem, Most, Ústí nad Labem, Teplice a Trmice. Ve všech případech se jednalo o nadlimitní koncentrace suspendovaných částic PM10, v ojedinělých případech také o nadlimitní koncentrace oxidu siřičitého (Bílina, Litvínov, Teplice) a oxidu dusičitého (Teplice, Ústí nad Labem). Na území uvedených měst bývá překračován také cílový imisní limit pro benzo(a)pyren (zejména Duchcov, Teplice a Ústí nad Labem). Specifickým problémem Ústeckého kraje je také značný rozsah území dotčených důlní činností a vysoký počet starých ekologických zátěží.

Prioritní osa IV je primárně zaměřena na zlepšení stavu klíčových oblastí životního prostředí, zejména ovzduší, protože na území kraje je prováděna rozsáhlá povrchová těžební činnost a je provozováno vysoké množství spalovacích i technologických zdrojů znečišťování ovzduší. Kvalitní životní prostředí je rovnovážným faktorem také vzhledem k ekonomickému a sociálnímu pilíři. Pro omezení potenciálních konfliktů mezi ochranou životního prostředí a ekonomickým rozvojem je žádoucí zefektivnění a zlepšení komunikace mezi orgány ochrany životního prostředí, samosprávou, podniky a občany. Jednou z podmínek účinné ochrany životního prostředí a zlepšení podmínek na místní úrovni je dostatečné zohlednění problematiky v rámci strategického a územního plánování na úrovni obcí a rovněž zvyšování osvěty a vzdělanosti v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje.

3.4.1 *Cíl: Zlepšit kvalitu ovzduší v Ústeckém kraji*

Opatření:

- Zpracování místních programů ke zlepšení kvality ovzduší ve všech obcích v oblastech se zhoršenou kvalitou ovzduší (B)
- Využívání alternativních pohonných hmot v systémech hromadné dopravy a individuální dopravy a řešit bezpečnost a rozšíření sítě

čerpacích jednotek alternativních paliv jako CNG, případně dalších (A i B)
- Omezení znečišťování ovzduší z mobilních i stacionárních zdrojů, uplatnění tohoto postoje i při výstavbě nových průmyslových podniků (A i B)
- Rozšíření „zelených" veřejných ploch a zamezení likvidace stávajících „zelených" ploch v obcích a městech (B)
- Zklidnění a omezení dopravy v obytných zónách a centrech měst (Tempo 30) a podpora vzniku pěších zón (B)
- Preference dosažení ekologické stability revitalizovaných území zasažených těžbou uhlí (B)
- Zavádění moderních systémů kogenerace, neboli společné výroby tepla a elektřiny a využívání odpadního tepla (B)
- Snížení ztrát CZT systémů a vytvoření podmínek motivujících k využívání CZT (B)
- Regulace znečištění z malých lokálních zdrojů (B)

3.4.2 Cíl: Zajištění efektivní ochrany životního prostředí včetně odpovídajícího financování ochrany životního prostředí

Opatření:

- Aktivně usilovat o naplňování závazků státu vůči Ústeckému kraji vyplývajících z existujících historicky vzniklých environmentálních zátěží, usilovat o systémové řešení těchto kompenzací (A i B)
- Zohlednění existujících environmentálních nákladů vznikajících na území kraje v důsledku jeho specifického postavení v ekonomické struktuře ČR, např. v rámci pravidel rozpočtového určení daní, a využít tyto prostředky na aktivní regionální politiku (A i B)
- Zajištění odpovídajícího růstu prostředků vyčleňovaných v rámci veřejných rozpočtů (kraj, města a obce) na ochranu životního prostředí (A i B)
- Dobudování kanalizačních systémů s koncovou čistírnou odpadních vod v obcích (A i B)
- Podpora vyhlášení, popř. rozšíření velkoplošných chráněných území na území Ústeckého kraje (A i B)
- Posílení ochrany obyvatelstva před hlukem (A i B)

3.4.3 Cíl: Motivovat soukromý sektor k vyšší odpovědnosti za stav životního prostředí v kraji.

Opatření:

- Zlepšení komunikace mezi orgány ochrany životního prostředí a soukromým sektorem (A i B)
- Zajištění souladu cílů environmentálních politik podniků s cíli environmentálních politik kraje a obcí (A i B)

3.4.4 Cíl: Rozvoj environmentálního vzdělávání výchovy a osvěty (EVVO) v Ústeckém kraji

Opatření:

- Soustavné zvyšování povědomí veřejnosti o problematice ochrany životního prostředí (A i B)
- Zvýšení počtu škol se zpracovanými a realizovanými školními programy EVVO dle metodického pokynu MŠMT (A i B)
- Zvýšení objemu podpory EVVO ze zdrojů kraje, zejména pro školy, školská zařízení a dále pro nestátní neziskové organizace, jejichž náplní činnosti je EVVO (A)
- Zvýšení počtu středisek EV a ekologických poraden pravidelně podporovaných z městské, krajské či celostátní úrovně (A i B)

4 IMPLEMENTACE SUR ÚSTECKÉHO KRAJE

4.1 ZÁKLADNÍ PRINCIPY IMPLEMENTACE

Strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje je rámcovým a průřezovým dokumentem, na nějž budou následně navazovat ostatní strategické a koncepční dokumenty v rámci kraje (tj. dokumenty kraje, měst a obcí Ústeckého kraje). Strategie má být významným východiskem pro rozhodování o dalším rozvoji regionu a jeho jednotlivých oblastí.

Hlavní úlohu při směřování kraje k udržitelnému rozvoji nese samospráva kraje a samosprávy jednotlivých měst a obcí, nicméně odpovědnost je na všech obyvatelích kraje.

Samosprávy kraje, měst a obcí by tedy měly:

1. integrovat cíle SUR ÚK do příslušných oborových či územních strategických dokumentů (nově vznikajících či aktualizovaných rozvojových strategií, územních plánů atd.),
2. provádět v rámci přípravy strategických dokumentů (tj. závazných krajských a obecních dokumentů apod.) hodnocení jejich souladu s cíli SUR ÚK,
3. v pravidelných intervalech podávat zprávu o příspěvku kraje, měst a obcí k plnění cílů SUR ÚK (viz dále kap. 6).

V případě rozporu je nutné příslušné strategické dokumenty aktualizovat, tak aby jejich obsah zohledňoval cíle Strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje 2009 – 2020.

4.2 PRACOVNÍ SKUPINA PRO IMPLEMENTACI SUR ČR

Do implementace SUR ÚK je žádoucí zapojit co nejširší spektrum partnerů. Lze doporučit zřízení Pracovní skupiny pro implementaci SUR ÚK – tato pracovní skupina může být vytvořena na základě Pracovní skupiny pro aktualizaci SUR ÚK s přizváním dalších zainteresovaných subjektů / partnerů (např. zástupci NNO, měst a obcí atd.). Činnost Pracovní skupiny pro implementaci by měla být koordinována příslušným odborem Krajského úřadu Ústeckého kraje. Hlavním účelem pracovní skupiny bude koordinace plnění aktivit uvedených v kap. 4.1 výše tj. zejména hodnocení souladu strategických dokumentů s cíli SUR ÚK a přípravy zpráv o plnění SUR ÚK.

4.3 *DALŠÍ AKTIVITY K ZAJIŠTĚNÍ IMPLEMENTACE SUR ÚK*

Pro zajištění efektivní implementace SUR ÚK je žádoucí ze strany kraje poskytnout zainteresovaným subjektům a partnerům implementace metodickou podporu s využitím již existujících nebo vznikajících metodických doporučení pro přípravu strategických dokumentů obsahující aspekty (i) integrace cílů udržitelného rozvoje do ostatních strategických dokumentů (nově vznikajících či aktualizovaných), (ii) hodnocení souladu strategických dokumentů s cíli udržitelného rozvoje.

Je také žádoucí zohlednit vývoj na národní úrovni (stávající projednávání a následná implementace aktualizované Strategie udržitelného rozvoje ČR).

5 MONITOROVÁNÍ SUR ÚK

5.1 ZÁKLADNÍ PRINCIPY MONITORINGU

Monitoring SUR ÚK se principiálně skládá ze dvou procesů (systémů):

1. Sledování udržitelného rozvoje v rámci kraje tj. stavu a vývoje jednotlivých témat a oblastí udržitelného rozvoje prostřednictvím sady indikátorů udržitelného rozvoje.
2. Sledování dosahování cílů SUR ÚK tj. příspěvku jednotlivých partnerů k řešení cílů a plnění navržených opatření.

5.2 SLEDOVÁNÍ PLNĚNÍ SUR ÚSTECKÉHO KRAJE

Příslušné instituce a partneři, kteří se budou podílet na implementaci SUR ÚK (tj. na realizaci navržených opatření), budou v pravidelných intervalech (každé 2 roky) podávat Pracovní skupině pro implementaci SUR ÚK informace o jejich příspěvku k implementaci SUR (tj. např. o začlenění relevantních cílů do sektorové či územní koncepce, realizace konkrétních opatření apod.).

Na základě těchto informací bude periodicky zpracována „Zpráva o plnění SUR ÚK", která zhodnotí stupeň realizace v jednotlivých prioritních osách a cílech, stručně popíše hlavní aspekty implementace SUR ÚK a podá předběžný návrh na případné revize dokumentu. Zpráva bude sloužit pro posouzení míry implementace SUR ÚK – v jejím rámci může být podán návrh na případné operativní změny cílů jejich reformulací a/nebo jejich odstranění nebo doplnění.

Zprávy budou předloženy veřejné diskusi a následně Zastupitelstvu a Radě kraje.

5.3 INDIKÁTORY UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Indikátory jsou navrženy k jednotlivým prioritním osám. Jsou v maximální míře využívány již existující standardně využívaná indikátory (ČSÚ, EUROSTAT, OECD, Komise OSN pro udržitelný rozvoj), aby bylo možno sledovat jejich vývoj v čase (časové řady). Pro každou prioritní osu jsou ze skupiny indikátorů vybrány nejdůležitější tzv. titulkové indikátory, které mohou být využívány např. pro srozumitelnou prezentaci základních směrů vývoje při informování široké veřejnosti a podobně.

Návrh sady indikátorů SUR ÚK:

Prioritní osa I: Efektivní ekonomika a zaměstnanost

Titulkové indikátory:

- HDP na osobu (index, ČR = 100)
- Obecná míra nezaměstnanosti

Cíl: Posílení ekonomické základny Ústeckého kraje a rozvoj podnikatelského prostředí

Indikátory:

- HDP na osobu (index, ČR = 100)
- Podíl OSVČ a zaměstnavatelů na ekonomicky aktivním obyvatelstvu
- Podíl tvorby hrubého fixního kapitálu ku HDP

Indikátory vyžadující dodatečný sběr dat, dodatečné výpočty nebo dopracování metodiky:

- Podíl zaměstnanosti malých a středních podniků na celkové zaměstnanosti

Cíl: Rozvoj inovačního prostředí a modernizace, snižovaní materiálové a energetické náročnosti ekonomiky Ústeckého kraje a zlepšení nakládání s odpady

Indikátory:

- Výdaje na výzkum a vývoj (index, ČR = 100)
- Spotřeba paliv a energie podle místa spotřeby ku HDP
- Celková produkce odpadů podle skupin odpadů na obyvatele (komunální, průmyslové odpady)
- Podíl hlavních způsobů nakládání s odpady (skládkování, energetické využití, materiálové využití)

Cíl: Zvyšováním kvality dopravní infrastruktury a dopravních služeb podporovat udržitelný ekonomický růst a pracovní mobilitu

Indikátory:

- Počet přepravených osob veřejnou dopravou na obyvatele
- Podíl silniční dopravy na celkové přepravě nákladu bez tranzitu

Cíl: Snižovat nezaměstnanost s cílem dosáhnout v období 2010 – 2020 dosáhnout optimálního stavu mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce.

Indikátory:

- Obecná míra nezaměstnanosti
- Podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných
- Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti na obyvatele

Cíl: Zvýšit vzdělanost, kvalifikaci a konkurenceschopnost obyvatelstva Ústeckého kraje na trhu práce

Indikátory:

- Podíl obyvatel starších 15 let s dokončeným vysokoškolským vzděláním
- Podíl obyvatel starších 15 let se základním vzděláním a bez vzdělání
- Celková neúspěšnost absolventů při hledání zaměstnání podle skupin oborů

Cíl: Rozvíjet potenciál kraje v oblasti cestovního ruchu a zvýšit povědomí o kraji jakožto cíli pro cestovní ruch

Indikátory:

- Počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních na 1000 obyvatel
- Počet hostů (rezidentů a nerezidentů) v ubytovacích zařízeních na 1000 obyvatel
- Čisté využití lůžek a pokojů v hromadných ubytovacích zařízení

Prioritní osa II: Vyvážené využívání území

Titulkové indikátory:

- Obyvatelé kraje dojíždějící za prací podle druhu dopravního prostředku
- Podíl orné půdy, zastavěných a vybraných ostatních ploch na celkové rozloze

Cíl: Aktivní účast kraje v diskusích a rozhodování o územních limitech těžby

Indikátory: nejsou

Cíl: Zlepšit stav a měst a obcí včetně zvýšení využití poškozených a nevyužívaných ploch a objektů (brownfields)

Indikátory:

- Počet neobydlených domů nezpůsobilých k bydlení ku celkovému počtu domů
- Počet dokončených bytů na 1000 obyvatel
- Počet starých ekologických zátěží v členění podle rizikovosti

Indikátory vyžadující dodatečný sběr dat, dodatečné výpočty nebo dopracování metodiky:

- Celková rozloha nevyužívaných, zdevastovaných ploch a objektů ("brownfields")

Cíl: Využít nástrojů územního plánování k snižování dopravní náročnosti obsluhy území

Indikátory:

- Pokrytí území kraje vydanou územně plánovací dokumentací obcí
- Obyvatelé kraje dojíždějící za prací podle druhu dopravního prostředku

Cíl: Zlepšit ekologické funkce krajiny a posílit její ochranu (zejména ZPF) před zástavbou

Indikátory:

- Podíl orné půdy, zastavěných a vybraných ostatních ploch na celkové rozloze
- Míra lesnatosti s rozlišením na listnaté a jehličnaté dřeviny
- Podíl listnatých dřevin na celkovém zalesňování

Indikátory vyžadující dodatečný sběr dat, dodatečné výpočty nebo dopracování metodiky:

- Rozloha nově zastavovaných ploch za rok

Prioritní osa III: Zdravá a soudržná společnost

Titulkové indikátory:

- Naděje dožití (muži, ženy)
- Počet zjištěných trestných činů podle druhu trestného činu na 1000 obyvatel (vraždy, násilné činy, mravnostní činy, krádeže, majetkové činy)

Cíl: Vytváření podmínek pro zlepšení zdraví a životního stylu obyvatel Ústeckého kraje

Indikátory:

- Naděje dožití (muži, ženy)
- Standardizovaná míra úmrtnosti celkem a podle příčin úmrtí
- Počet potratů na 100 narozených (index, ČR = 100)

Cíl: Snížit výskyt rizikového chování v populaci a snížit kriminalitu na území Ústeckého kraje

Indikátory:

- Podíl domácností s čistým příjmem pod hranicí životního minima
- Pacienti užívající psychoaktivní látky evidovaní na ambulantních pracovištích zajišťujících péči o alkoholiky a toxikomany na 1000 obyvatel
- Počet dětí umístěných do ústavní výchovy a do pěstounské péče na 1000 obyvatel
- Počet zjištěných trestných činů podle druhu trestného činu na 1000 obyvatel (vraždy, násilné činy, mravnostní činy, krádeže, majetkové činy)

Cíl: Zajištění rovných příležitostí pro občany kraje při vstupu do vzdělávání a na trh práce

Indikátory:

- Míra zaměstnanosti podle pohlaví, věku a vzdělání
- Počty uchazečů o zaměstnání ze skupin obyvatelstva, které jsou nejvíce ohrožené nezaměstnaností (uchazeči se zdravotním postižením, absolventi škol a mladiství, občané s nízkou úrovní kvalifikace nebo bez kvalifikace, ženy pečující o děti do 15 let, osoby z vyšších věkových skupin)

Cíl: Zlepšit kvalitu, efektivitu a transparentnost veřejné správy a zajistit efektivní nakládání s veřejnými prostředky

Indikátory:

- Podíl municipalit zapojené do realizace metody místní Agenda 21
- Saldo příjmů a výdajů veřejných rozpočtů na obyvatele

Indikátory vyžadující dodatečný sběr dat, dodatečné výpočty nebo dopracování metodiky:

- Průměrná délka soudního řízení

Cíl: Zlepšit „image" kraje jako místa pro kvalitní život

Indikátory:

- Migrační saldo Ústeckého kraje

Prioritní osa IV: Zdravé životní prostředí

Titulkové indikátory:

- Podíl oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší
- Podíl obyvatel v domech napojených na kanalizaci s koncovou čistírnou odpadních vod

Cíl: Zlepšit kvalitu ovzduší v Ústeckém kraji

Indikátory:

- Podíl oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší
- Emise prašných částic ku rozloze kraje
- Emise NOx ku rozloze kraje
- Emise SO_2 ku rozloze kraje

Cíl: Zajištění efektivní ochrany životního prostředí včetně odpovídajícího financování/investic ochrany životního prostředí

Indikátory:

- Investiční výdaje na ochranu životního prostředí ku HDP a neinvestiční výdaje na ochranu životního prostředí v mil. Kč
- Podíl obyvatel v domech napojených na kanalizaci s koncovou čistírnou odpadních vod
- Podíl velkoplošných chráněných území na rozloze kraje

Cíl: Motivovat soukromý sektor k vyšší odpovědnosti za stav životního prostředí v kraji.

Indikátory:

- Investiční a neinvestiční výdaje podnikového sektoru na ochranu životního prostředí (index, výchozí rok = 100)

Cíl: Rozvoj environmentálního vzdělávání výchovy a osvěty (EVVO) v Ústeckém kraji

Indikátory:

- Neinvestiční dotace a investiční podpora EVVO na obyvatele